

⊗ Éveken keresztül fényképeztem például gyerekeket. Majd összeállítottam ezekből a fényképekből egy diavetítést. Ez csak egy ötlet volt. De már bemutatták Görögországban⁸ és még az idén bemutatják Londonban is.⁹ De kiegészítem még egy-két fejezettel. Ez is egy ilyen ötlet volt, mint ahogy az is, hogy ehhez is társuljon zene. Minden dalt gyerekek énekelnek. Egy fiú énekl, hogy *Please don't go topless Mother* (Troy Hess), egy tizenegy éves lány pedig az *Are you experienced?*-t játsza Jimmy Hendrixtől. Van egy másik dal is, az *I saw mommy do the mambo* (Robert Allen), valamint a *Dear Mr. Jesus* (Sharon Betts). Ezek mind ironikus dalok. Némelyik kifejezetten szomorú, mint a *Desperado*. Szóval, minden dalt gyerekek énekelnek. A következő hónapban lesz a bemutatója Londonban. Ha befejeztem (nevet). Én így dolgozom. Így sokkal izgalmasabb...

⊕ *Úgy tűnik, hogy a kiállításainak és projektjeinek köszönhetően mégis jelen van a művészeti szcénában. Miért érzi mégis úgy, hogy háttérbe szorult?*

⊗ Nagyon sok csoportos kiállításon vagyok jelen a munkáimmal Európában, de a legtöbbről nem is tudok. És óriási a másodlagos piacom. Sokan, akik megvették a képeimet, árveréseken adják tovább azokat. Ez teljesen tönkreteszi a pályafutásomat. Van ugyan egy jó galériám New Yorkban, de nincs egy igazán jó európai galériám. Vannak persze galériák, ahol jelen vagyok – némelyik jobb, mások kevésbé. Pedig a két legjobb barátom a galeristám. Az egyikük Olaszországban, a másik Londonban dolgozik. És bár nagyon jó barátok vagyunk, nem hinném, hogy sok művet adnak el.

⊕ *Mi a probléma ezekkel a galériákkal?*

⊗ Nem rossz galériák, sőt, igen jók. Csak nem nagyon dolgoznak azon, hogy eladják a műveimet. A jó galériák túlságosan is elfoglaltak azzal, hogy olyan milliárdosoknak dolgozzanak, mint Jasper Jones. Én ugyanabban a galériában vagyok, mint Jasper Jones és Ellsworth Kelly. Ezekkel a nagy nevekkal vagyok együtt, mivel egykor én is nagyban kezdtem. Nem is tudom miért. Gondolom, talán azért, mert rangot adtam a galériának. Én vittem őket le a belvárosba. Ma már nincs erre szükségük. Nem fognak időt tölteni azzal, hogy eladjanak egy tizenötezer dolláros fényképet, ha ugyanannyi idő alatt eladhatnak egy tizenötmillió dolláros festményt.

⊕ *Óriási különbség.*

⊗ Igen. De visszajövök még...

8 *Nan Goldin*. Rebecca Camhi Gallery, Athén, 2010. márc. 19 – máj. 29.

9 *Nan Goldin: fireleap*. Sprovieri Gallery, London, 2011. jún. 24 – aug. 6. Web: <http://www.sprovieri.com/london/>

Lénárd Anna

Pacifista vandalizmus II.

Light graffiti és fényszennyezés

Manapság úgy beszélnek az elszaporodott internetes fórumok a light graffitinek nevezett műfajról, mintha új művészeti-technikai felfedezésről lenne szó. A fénynyel rajzolás valójában a fényképezéssel egyidős, de már annak felfedezése előtt is izgatta a tudományra nyitott embereket¹, és ma is lázba hoz minden kisgyereket, akinek csillagszóró kerül a kezébe karácsonykor.

A fényvel levegőbe rajzolt, időszakosan létező vonal fényképezőgéppel vagy videókamerával rögzíthető is. Fényszegény környezetben a hosszú expozícióra állított kamera által készített képen folytonos vonalként jelenik meg a fényforrás útja. Ahogy a különböző rajzeszközök eltérő minőségű nyomot hagynak a papíron, úgy fényforrások is eltérő minőségű képeket rajzolva jelenhetnek meg a fotón. Használhatunk éles fényű LED-et vagy melegebb fényű xenont, de a biciklilámpától kezdve a mobiltelefonokig bármi mást, sőt, külön erre a célra gyártott eszközöket is. Szóba jöhetnek a természetes fényforrások is a gyertyafénytől a lenyugvó napig, és a képet rögzítő gép is sokoldalúan variálható.

A fényvel rajzolásnak (light drawing) és a fényvel festésnek (light painting) majd egy évszázados múltja van. FRANK GILBRETH és felesége még tudományos vizsgálat céljából rögzített emberi mozgásokat ezzel a módszerrel, céljuk a munkavégzés fázisainak hatékonyabbá tétele volt (1914). MAN RAY saját rayographiáit szignálta fényceruzával (1935), GJON MILI műkorcsolyázók bemutatóit

1 Barakonyi Zsombor *Light Magic 1999-2009* című kiállításának (NextArt Galéria, Budapest, 2009) resuméjében utal Chevalier d'Arcy-ra, aki már 1765-ben „egy izzó, zsinigre erősített széndarabot forgatott a feje fölött sötétben – kortársai akkor még nem vettek tudomást arról az állításáról, hogy a mozgó tárgy képe a tárgy eltűnése után még néhány másodpercig látható marad.”

BARAKONYI ZSOMBOR
Bruno, 2007, digitális fotó, kodak silver lambda print, dibond, 60 x 90 cm

AÏSSA LOGEROT
Halo

követte kamerájával (az 1930-as években) úgy, hogy lábaikra kis fényforrásokat helyezett, ezek a képek pedig PICASSÓT inspirálták fényrajzok készítésére (például *Picasso kentaurt rajzolt*, 1949)². Ezek a munkák elsősorban tudományos és/vagy művészi céllal készült műtermi kísérletek voltak, bár az emberi aktivitás és a fizikai tér viszonyát vizsgálták, nem mutattak összefüggést az utcaművészettel.

A fényrajz szorosabb kapcsolatát a városi környezettel először ERIC STALLER³ 1976–80 között készített munkáiban fedezhetjük fel, aki az urbánus tér struktúráját tárja fel fényvonalak segítségével (*Ribbon on Hannover Street*, 1977). Ezek a vonalak időnként az építési gondolkodástól elszakadva színes firkákká alakultak, és bizonyos fokig a graffitire jellemző gondolkodást tükrözik (*Technicolor torsos*, kb. 1978). Az első fényszöveget pedig VICKI DASILVA⁴ készítette, akinek munkáiban már megjelenik a graffitire gyakran jellemző társadalmi és politikai töltet is. Habár fényrajzolók időnként elhagyatott tágakat választanak helyszíneként, és műveik hatása az érintetlen természet és az emberi beavatkozás kontrasztjára épül (ilyen JACQUES PUGIN *Graffiti greffées* sorozata⁵, KEVIN COOLEY *Lights edge* sorozata⁶, vagy TOKIHIRO SATO⁷ ÉS A CENCI GOEPEL–JENS WARNECKE páros munkái⁸), a fényrajzolás mégis elsősorban az urbánus tér kontextusában telítődött új többletjelentéssel a kortárs művészetben. A városban félig tudatosan észlelt fényingerek – az autók elmosódó fénycsíkjai, a fényreklámok és közlekedési lámpák, de az égre tekintve a repülőgépek és műbolygók fényei is – ugyanúgy „belefirkálásra” sarkallják a fényművészeket, mint annak idején az elszaporodó reklámboardok a klasszikus graffiti művelőit. Azonban a light graffiti a korábbi számban tárgyalt reverse graffitihöz hasonlóan⁹ legális, nem hagy maradandó nyomot az utcán, így kíméli a fújtt graffittikkal telített városképet. Ennek ellenére az éjszaka fekete ruhában, kapucniban gyanús tevékenységet végző alkotóknak többször meggyúlt a baja a rendőrséggel: ennek egyik legszebb példája Vicki DaSilva egy 2006-ban készült munkája, amelynek kétórás expozícióval készült végeredményét a kárkereső helyi járőr fényezője tette tönkre.

A klasszikus graffitivel felfedezhető számos közös vonás ihlette AÏSSA LOGEROT francia designert egy olyan light can tervezésére, amelynek külalakja és működése szinte min-

2 <http://lightpaintingphotography.com/light-painting-history/> foglalja össze a fényrajzolás (light drawing) történetét.

3 <http://www.ericstaller.com>

4 <http://www.vickidasilva.com/> és <http://lightgraffiti.com/>

5 <http://www.jacquespugin.ch/photo/73>

6 <http://www.kevincooley.net/#1144033/lights-edge>

7 <http://www.photoarts.com/gallery/SATO/satoexh.html>

8 <http://www.lightmark.de/>

9 *Pacifista vandalizmus I. Reverse graffiti és rekonstrukció törekvések*. Balkon, 2011/4., 10-12.

VICKI DASILVA
MelloYellow, 1986

denben megegyezik egy festékszóróéval, azonban a Halo¹⁰ festék helyett LED-fényt szór. A kupakja cserélhető, így a fény színe változtatható, ha pedig „kifogy” a festék, egyszerűen fel kell rázni, hogy az elem újratöltődjön. Olyan korban, amikor a fizikai térbe való beavatkozás jelentősége gyakran másodrendűvé válik a virtuális terekben terjedő információhoz képest, a light graffiti különösen aktuális műfajjá válhat. Ezeknek a pillanatok töredékéig létező műveknek permanens hordozója az egyszerre dokumentációnak és szuverén műalkotásnak is tekinthető fotó, ezeknek a képeknek pedig elsőrendű közege az internet, amelyet a legkülönbözőbb minőségben készült fénygraffitis képek ma ugyanolyan mértékben szennyeznek, mint a falfirkák a városi közeget, és a maradandó műalkotások százalékos aránya is körülbelül ugyanannyi közöttük. Ennek oka elsősorban a digitális technika elterjedése – segítségével az elkészült kép azonnal visszaneézhető, korrigálható

10 <http://www.aissalogerot.com/#/projects/halo/>

illetve megismételhető – , amely a látványos eredmény lehetőségét adja az amatőrök kezébe is. Ugyanakkor ebből következik az is, hogy számos művész tudatosan ragaszkodik az analóg műfajhoz (például itthon BARAKONYI ZSOMBOR), kiemelve magát ezzel a szinte vizuális rágógumiként gyártott és fogyasztott képhalmazból.

A hagyományos graffiti ihlette kreativitás, úgy tűnik, nemcsak legális, de szorosan kötődik a reklámparhoz is. Míg a reverse graffiti a mosószeret gyártó cégek csaptak le, addig a light graffiti elsősorban autót reklámoz. Az eredetileg festéket fújó MICHAEL BOSANKO¹¹ a Peugeot és a Ford Focus számára készített hirdetéseket, a néhány éve nálunk is bemutatott PIPS:LAB pedig TAK KUROHÁVAL¹² együttműködésben az új Ford Kugának. (Az autó egyébként is állandóan visszatérő motívuma a light graffitiseknek, elég MARC CAMERON *Light Graffiti Cars* című projektjére gondolni vagy Barakonyi Zsombor *Phantom voyager 8* című analóg fotójára.) A light graffiti reklámértékét növeli, hogy populáris szinten forradalmian új művészeti technikaként adja el magát, amit jól mutat a tévében jelenleg futó Beck-reklám kétszeresen is demagóg szlogenje: „a festő, aki lemondott az ecsetről”. (Ez a gesztus a művészetben ugyanúgy legalább százéves hagyományra tekint vissza, mint maga a light graffiti, de a szlogenből nyilvánvalóvá válik, hogy e két tény egyike sem talált utat a köztudatba.)

A light graffiti területére a képzőművészet, a street art, a design vagy az előadóművészet területéről egyaránt érkeznek alkotók, ezzel is mindinkább elmosva az ezeket a művészeti ágakat elválasztó határokat. Mivel a light graffiti rendkívül népszerű a gyakran csapatmunkát igénylő szórakoztatóiparban, sok light graffiti team tagja zenész, DJ, VJ és performer is egyben: például a LIGHT ART PERFORMANCE PHOTOGRAPHY (LAPP-Pro)¹³, a kölni LICHTFAKTOR csoport¹⁴, az amszterdami PIPS:lab, vagy a békéscsabai LIGHT SCRIBBLERS¹⁵. Az utóbbi csapat a videóklipet idéző animációk mellett reklámokat is készített mobilcégnek, részt vett divatbemutatón, a honlapjukon pedig különféle szolgáltatásokat kínálnak a bannertervezéstől a rendezvényeken való szereplésig, túllépve ezzel a graffiti eredetileg kifejezetten marketingellenes funkcióján.

11 <http://www.michaelbosanko.com>

12 <http://www.takkuroha.com>

13 <http://www.lapp-pro.de/>

14 <http://www.lichtfaktor.eu>

15 <http://www.fenyfestok.hu>

VICKI DASILVA
Free Ai Weiwei, 2011

